

listy pro děti, jejich doprovod a zvědavé návštěvníky

BUDĎHA ZBLÍZKA

Kongósatta
Japonsko
17. století
Národní galerie Praha

KDO BYL BUDDHA

Jak ho poznám?

Vyhledej malbu *Tisíc buddhů*.
Pořadí barevných buddhů není náhodné.
Odhal, podle jakého pravidla se střídají.

Vítej na výstavě BUDDHA ZBLÍZKA.

Výstavu můžeš projít s tímto
listem. Při hledání se orientuj
podle názvů kapitol výstavy.

Prohlédni si sochy zobrazující Buddha
Šákjamuniho. Ačkoliv byl člověk jako ty, zobrazuje
se s několika zvláštními znaky, které vyjadřují
jeho výjimečnost. Vyhledej je na plastikách
okolo a zakresli je do Buddhovy siluety.
Kresli podle soch, které tě nejvíc zaujmou.

UŠNÍŠA

(výběžek na temeni Buddhovy hlavy)

ÚRNA

(bod na Buddhově čele)

UŠNÍ LALŮČKY

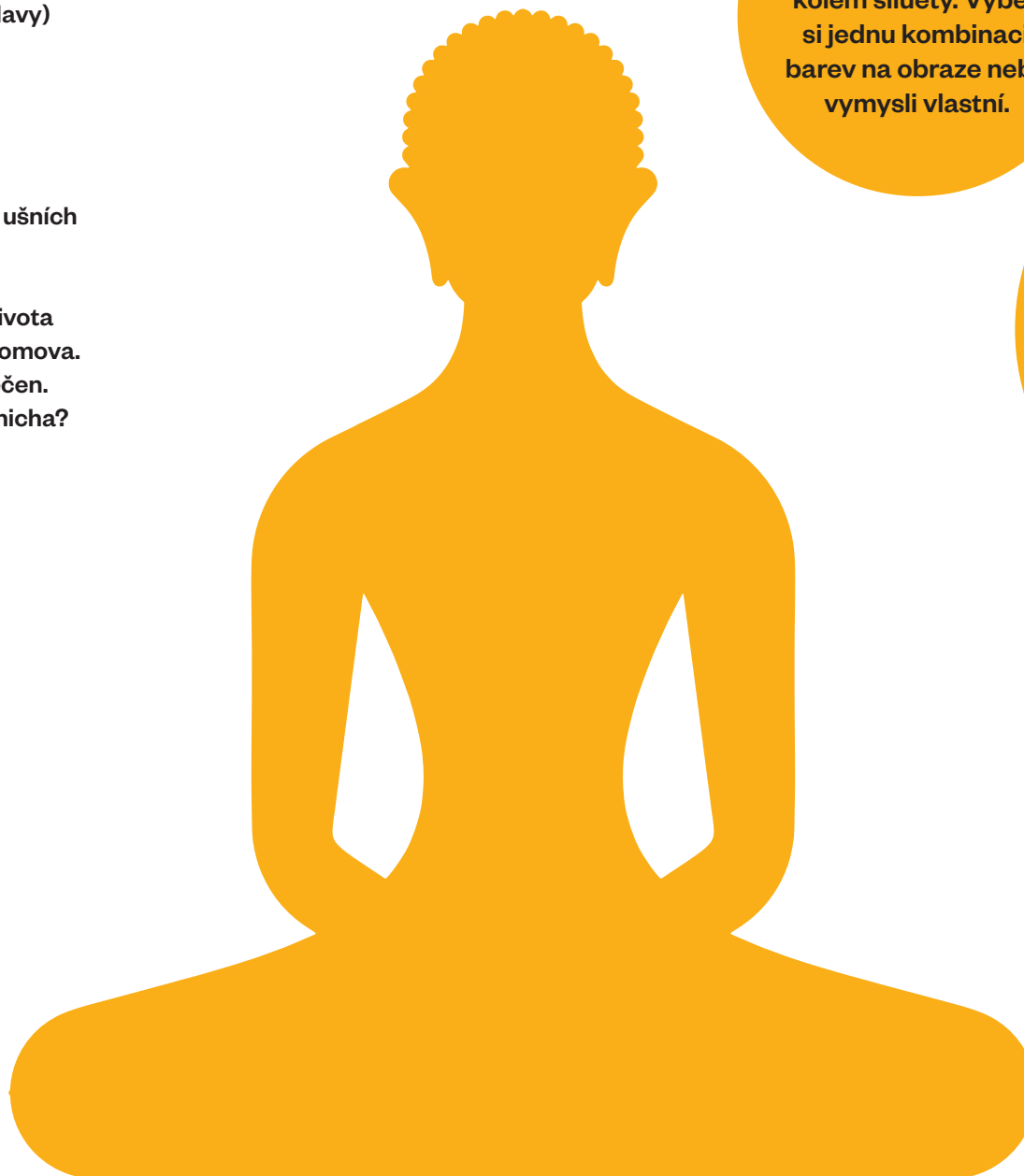
Co mohlo změnit tvar Buddhových ušních
lalůček?

Buddha Šákjamuni strávil část života
v přepychu a část jako mnich bez domova.

Dobře si prohlédni, v čem je oblečen.
Je to oděv pro prince, nebo pro mnicha?

Doma
domaluj svatozář
kolem siluety. Vyber
si jednu kombinaci
barev na obraze nebo
vymysli vlastní.

Drobné
postavy byly vytvořeny
pomocí šablon. Doma
natiskni kolem siluety barevné
body. Můžeš tisknout prstem
namočeným ve vodových
barvách nebo si vyrobit
bramborové razítko. Vymysli
si pravidlo pro střídání
barev.

BÓDHISATTVA AVALÓKITÉŠVARA

Tisíc pomocných rukou

Najdi mezi zobrazenými bytostmi tu, která má nejvíce rukou.
Zjisti, jak se jmenuje a kde dílo vzniklo.

Buddhisté věří v existenci pomáhajících bytostí: bódhisattvů. Bódhisattva Avalókitéšvara představuje soucítění s utrpením všech živých bytostí a pomáhá věřícím na cestě k probuzení.

Často je zobrazován s více páry pomáhajících rukou. Může v nich držet i různé předměty. Jeho jméno se liší podle oblastí, kde dílo vzniklo.

Najdi bódhisattvu, který vypadá jako žena s dítětem v náruči.
Kterou dvojici z křesťanské tradice ti připomíná?

Promysli si, s čím bys potřeboval/a pomoci. Můžeš to přikreslit do této ruky.

KDO BYL BUDDHA

Řeč beze slov

Jak vyjádříš beze slov své pocity? Stačí jedno gesto a je jasno.
I postavy buddhistického světa komunikují pomocí gest.
Říkáme jim **MUDRY**.

Najdi sochu sedícího Buddha se zdviženou pravou rukou.

Na obrázku vidíš gesto.
Jde o **ABHAJA-MUDRU**, poskytující ochranu a odvracející strach.
Napodobte ve dvojici gesto a přibližte ruce k sobě co nejlíže, ale pozor! Nedotýkejte se.
Cítíte teplo druhé ruky?
Kdo tobě dodává odvahu a jak?

BUDDHŮV PŘÍBĚH

Byl jednou jeden... princ, poustevník a učitel

Buddha Šákjamuni se podle legendy dožil 80 let. Najdi vitrínu, kam se vešel skoro 15 metrů dlouhý svitek zachycující celý Buddhův život. Pozor! V Japonsku, kde vznikl, se čte i prohlíží zprava doleva, tedy z druhé strany, než jsme zvyklí.

Buddha se narodil do knížecí rodiny Šákjů před 2 500 lety. Dostal jméno Siddhártha a žil si jako v bavlnci v paláci pod Himálajem. Za jeho bránu se vydal až jako dospělý. Teprve tehdy se setkal s utrpením: nemocí, stářím a smrtí. Pohled na utrpení ho velmi zarmoutil. Rozhodl se zjistit, jak se s trápením vyrovnat. Odložil krásné šaty a náušnice, odešel z domova a žil daleko od lidí, v horách jako poustevník. Nakonec se mu podařilo přijít na to, jak se od utrpení osvobodit. Poznal, jaký skutečně je svět, který se nám pouze jeví jako reálný: dosáhl probuzení. Toto poznání pak předával dál svým žákům. Ti jej po Buddhově smrti rozšířili po světě.

Vyhledej na svitku Siddhárthu jedoucího ve vozíku taženém bílým koněm. Poprvé se setkal se smrtí. Najdi na břehu jezera, co princ připomnělo, že jsme smrtelní.

Najdi skupinu válečníků, které vyslal démon pokušitel Mára za Siddhárthou, aby ho odvrátil od dosažení probuzení. Šípy válečníků se podle legendy změnilly v květy. Pod fíkovníkem Siddhártha dosáhl cíle – stal se Buddhou. Probuzeným.

Buddhova legenda
Japonsko
17.–18. století
Národní galerie Praha
(detail)

BUDHISTICKÉ RITUÁLY – SÚTRY

Opakování, matka moudrosti

Rozhlédni se a vyhledej předmět, který se podobá protáhlému listu. Jsou na něm zapsány Buddhovy rozpravy, sútry. Zjisti, z jakého stromu listy pocházejí.

Aby se dlouhá sdělení dobře pamatovala, mají sútry speciální rytmus. Pamatuješ si nějakou báseň z paměti? Znáš nějakou metodu, jak si text lépe zapamatovat?

Dokresli
proměnu šípů
v květiny.

Dojdi až na konec svitku. Najdeš tam Buddhova pobočníka Ánandu, jak předává žákům Buddhova slova. Na co si je zapisují?

VADŽRAJÁNA – EZOTERICKÉ RITUÁLY

Tak, a ne jinak!

Vyhledej předmět, který je vytvořen zčásti
člověkem a zčásti přírodou. Při ezoterických obřadech
vadžrajánového buddhismu se na něj vyluzuje zvuk.
Jak bys jej rozezvučil/a ty?

pravotočivá

levotočivá

Bílá ulita šankha
Tibet
18. století
Národní galerie Praha

Jak asi vypadala
před tím, než z ní lidé
udělali obřadní hudební
nástroj? Představu zkus
nakreslit do prázdného místa.
Ulita je z živočicha, který v Tibetu
určitě nežije. Jedná se o schránku
měkkýše z Indického oceánu.
Můžeš dokreslit i prostředí,
ve kterém tento živočich
původně žil.

Pečlivě pozoruj spirálu a zkus nakreslit dvě:
pravotočivou a levotočivou. Která ti jde lépe?
Máš i ty nějaký rituál – postup, který
musíš dělat vždy stejně? Třeba ráno při
vstávání nebo před náročnou zkouškou?

Vyhledej malbu, na níž je kolo,
které v drápech svírá děsivá bytost.
V jeho středu najdeš zvířata, která kolo roztáčí:
hada, kohouta a divoké prase.

Co myslíme tím, když o někom řekneme,
že jedná jako uvedená zvířata? Buddhismus
nás učí, že vlastnosti spojované s těmito zvířaty
(nevědomost, žádostivost a nenávisť) způsobují
trápení a znovuzrokování po smrti.

Vzpomeň si na další zvířata, ke kterým
lidé přirovnávají své pocity a vlastnosti.

zuřivý jako

statečná jako

mírný jako

Jaká zvířata-pocity v sobě cítíš nejčastěji?

Krotíš je, necháš je řídit, nebo se
s nimi zkoušíš sžít?

BUDDHOVO UČENÍ A JEHO ŠÍŘENÍ

Točí se, točí

Zkus nakreslit co
nejdokonalejší kruh –
od ruky. Soustřeď se
pouze na linku a na
kroužení své ruky.

Bhavačakra (Kolo bytí)
Mongolsko
19. století
Národní galerie Praha
(detail)

NGP

BUDDHA ZBLÍZKA

Valdštejnská jízdárna,
3. prosince 2021 – 24. dubna 2022

Listy pro děti, jejich doprovod a zvědavé návštěvníky
Autorky: Blanka Kafková, Anna Chmelová, Jana Ryndová
Grafická úprava: Jana Vahalíková (Studio Marvil)
Ilustrace: Maria Makeeva
© Národní galerie v Praze, 2021